

УДК 37.013.42

Галина Леонідівна Єфремова,
кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри професійної освіти та менеджменту
КЗ «Сумський обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти»,
e-mail: angelgala@ukr.net

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД ЯК СИСТЕМОУТВОРЮВАЛЬНИЙ ФАКТОР РОЗВИТКУ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ ОСОБИСТОСТІ

У статті розглянуто сутність компетентнісного підходу як системоутворювального фактору розвитку здорового способу життя особистості. Здоров'я – найперша необхідна умова успішного розвитку кожної людини, її навчання, праці, добробуту, створення сім'ї й виховання дітей. Таке соціальне замовлення суспільства вимагає системного і комплексного підходу до формування здорового способу життя школярів. Тому одним із пріоритетних завдань сучасної школи є організація навчально-виховного процесу, спрямованого на розкриття потенційних можливостей та природних задатків дітей, зміцнення всіх складових здоров'я особистості.

Ключові слова: здоров'я, здоровий спосіб життя, здоров'язбережувальні технології, компетентнісний підхід, здоров'язбережувальна компетентність.

Постановка проблеми, її актуальність. Серед життєвих цінностей сучасної людини пріоритетне місце посідає цінність життя і здоров'я особистості. За останні десятиліття наукове товариство зараховує проблему здоров'я, в широкому розумінні цього поняття до кола глобальних проблем, розв'язання яких зумовлює характеристики подальшого розвитку людства. Сьогодні здоров'я розглядається як стан повного фізичного, духовного, психічного та соціального благополуччя людини.

Здоров'я – найперша необхідна умова успішного розвитку кожної людини, її навчання, професійного зростання, створення родини й виховання дітей. За статистичними даними Міністерства охорони здоров'я України, в останні роки значно погіршився стан здоров'я дітей шкільного віку. Майже, 70 % дітей молодшого шкільного віку, вже має порушення стану здоров'я, а 30 % – важкі соматичні захворювання. У свою чергу, приблизно половина дітей шкільного віку мають психофізичну працездатність, що не відповідає їхньому психофізіологічному навантаженню в навчальному закладі. До факторів, що сприяють значному зниженню рівня здоров'я дітей, медики відносять: стресові ситуації, досить високе навчальне навантаження, мінімізація рухової активності, порушення харчування, недотримання режиму дня тощо.

Основні підходи до збереження і зміцнення здоров'я дітей і молоді визначені у Законі України «Про охорону дитинства», у Державних національних програмах «Діти України» та «Освіта» (Україна ХХІ століття), національній доктрині розвитку освіти України ХХІ століття, Концепції «Нової української школи». На вирішення проблем формування здорового способу життя спрямовані окремі положення Закону України «Про загальну середню освіту», які вимагають забезпечити не лише збереження і зміцнення здоров'я дітей шкільного віку в навчальному середовищі, а й розглядають шляхи його формування.

Таке соціальне замовлення суспільства вимагає системного і комплексного підходу до формування здорового способу життя школярів. Тому одним із пріоритетних завдань сучасної школи є організація навчально-виховного процесу, спрямованого на розкриття потенційних можливостей та природних задатків дітей, зміцнення всіх складових здоров'я особистості.

Стає зрозумілим, що сучасна освітня система потребує переосмислення сутнісних характеристик та складових навчально-виховного процесу; формування зміни ставлення до

здоров'я кожної окремої дитини під час навчання, оскільки у сучасній школі існує суперечність між навчальними досягненнями учнів та фактичною втратою стану їхнього здоров'я. Саме тому, на нашу думку, необхідним є визначення провідних шляхів покращення стану здоров'я учнів, впровадження комплексних програм, що апробують сучасні педагогічні технології, зокрема й здоров'ябережувальні, та сприятимуть створенню комфортних умов для всебічного розвитку особистості та розуміння нею цінності власного здоров'я та здоров'я оточуючих.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема збереження та зміцнення здоров'я особистості широко висвітлюється у працях дослідників педагогічної, медичної, психологічної галузі (Г. Апанасенко, М. Віленський, О. Газман, Г. Зайцев, В. Клімова, Т. Сущенко, Г. Царегородцев та ін.). До теоретико-методологічних основ здоров'ябережувального виховання звертаються такі вчені, як І. Брехман, В. Лозинський, З. Малькова, В. Оржеховська, Л. Татарнікова та ін. У дослідженнях Л. Заплатнікова, М. Гриньової, Л. Пономарьової, Б. Шияна розкриваються зміст, структурні компоненти та складові оздоровчої освіти школярів.

Особливості застосування здоров'ябережувальних технологій в умовах сучасної школи висвітлені у працях Л. Антонової, В. Лозинського, Ю. Науменко, М. Смірнова, В. Циганова та ін.

Мета статті полягає у необхідності визначення сутності компетентнісного підходу як системоутворювального фактору розвитку здорового способу життя особистості.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для того щоб перейти до аналізу компетентнісного підходу як системоутворювального фактору розвитку здорового способу життя особистості, необхідно визначити основні дефініції зазначеного явища, такі як «здоров'я», «здоровий спосіб життя», «здоров'ябережувальні технології».

Феномен здоров'я завжди привертав увагу дослідників своєю різноманітністю та багатоаспектністю. На сучасному етапі, науковці використовують безліч визначень та показників феномену здоров'я (профілі здоров'я, рівні, складові тощо).

Сучасні дослідження феномену здоров'я людини виявили обмеженість суто медичного підходу, оскільки він визначає стан здоров'я особистості як фактор відсутності у неї хвороби. Наприклад, якщо у людини, котра звернулася до лікаря, не виявилось симптомів захворювання, вона вважається здоровою за медичними показниками. Отже, відсутність симптомів хвороби ще не означає наявності доброго здоров'я у людини. Тобто, за сучасними параметрами, «здоров'я» вже не розглядається як суто медична проблема.

За узагальненими підсумками досліджень щодо залежності здоров'я людини від різних соціальних чинників видно, що реальний стан системи охорони здоров'я зумовлює в середньому лише близько 10 % усього комплексу впливів, тим часом 90 % припадає на стан навколишнього середовища та екологію. У свою чергу, майже 20 % – це спадковість, а приблизно 70 % – умови і спосіб життя. Тобто суто медичний аспект не є головним серед різноманітності впливів на здоров'я людини та не відповідає життєвим реаліям щодо визначення здоров'я як фактору відсутності хвороби.

Аналіз наукових досліджень свідчить, що **здоров'я** людини є складним феноменом глобального значення, котрий може розглядатися як філософська, соціальна, економічна, біологічна, медична категорії, як об'єкт споживання, як індивідуальна і суспільна цінність, явище системного та динамічного характеру, яке постійно взаємодіє з навколишнім середовищем, що постійно трансформується та змінюється.

Варто зазначити, що узагальненим для міжнародного спілкування є визначення «здоров'я», викладене в преамбулі Статуту ВООЗ: «Здоров'я – це стан повного фізичного, духовного і соціального благополуччя, а не лише відсутність хвороб або фізичних вад» [3].

У свою чергу, у науковому обігу «здоров'я» розглядають як феномен, що інтегрує принаймні чотири його складові: фізичну, психічну (розумову), соціальну (суспільну) і духовну.

Фізичне здоров'я визначають такі чинники: індивідуальні анатомічні особливості будови тіла, фізіологічні показники організму в різних умовах спокою, руху, генетичної

спадковості, рівні фізичного розвитку органів і систем організму.

До показників *психічного здоров'я* відносять індивідуальні особливості психічних процесів і властивостей людини (збудженість, чутливість, емоційність). Оскільки психічне життя індивіда складається з потреб, інтересів, мотивів, стимулів, настанов, уявлень, почуттів, то безперечно, його психічне здоров'я пов'язане з особливостями мислення, проявами характеру та здібностей.

Духовне здоров'я залежить від духовного світу особистості, його акмеологічного сприйняття складових сакральної культури людства – освіти, релігії, моралі, етики, науки, мистецтва. Стан духовного здоров'я індивіда визначає її свідомість, ментальність, певна життєва самоідентифікація, ставлення до сенсу життя, оцінювання власних можливостей у контексті життєвих настанов та ідеалів.

Соціальне здоров'я індивіда залежить від економічних чинників, його стосунків із структурними одиницями соціуму – сім'єю, виробництвом, через опосередковані соціальні зв'язки – соціальний захист, охорона здоров'я, безпека життєдіяльності тощо.

Зазначені складові створюють відчуття соціальної захищеності або незахищеності особистості, що безперечно, впливає на стан здоров'я людини. Варто зазначити, що в реальному житті всі чотири складові – фізична, психічна, духовна і соціальна – діють одночасно та інтегровано, що впливає на загальний стан здоров'я людини як цілісний, багатофункціональний феномен.

У свою чергу, *здоровий спосіб життя* – це типові форми і способи повсякденної життєдіяльності людини, які ведуть до вдосконалення резервних можливостей організму – успішного виконання соціальних і професійних функцій, які сприяють профілактиці найбільш поширених захворювань;

– це поведінка (або відсутність такої), вчинки, які безпосередньо або опосередковано впливають на стан здоров'я і самопочуття людини.

Серед них: дотримання здорового способу життя (позитивне, що сприяє здоров'ю):

– рухова активність та інші заняття у вільний час;

– харчування;

– чистота тіла і навколишнього середовища;

– безпека, вміння долати стрес тощо;

– нездоровий спосіб життя (поведінка, шкідлива для здоров'я, негативна) – куріння і зловживання алкоголем та іншими засобами, що викликають залежність.

Стиль життя і ведення здорового способу життя тісно пов'язані між собою, можуть змінюватися протягом життя, проте формуються в дитинстві та юності.

На становлення стилю життя і ведення здорового способу життя впливають:

– *чинники, пов'язані з фізичним середовищем*, в якому живуть і працюють люди (наприклад: екологічне середовище і продукти його забруднення, ступінь індустріалізації, доступність і ціна продуктів харчування, охорона здоров'я);

– *чинники культури* (серед них – місце здоров'я в ієрархії цінностей, відчуття ризику, доступність, правдивість інформації);

– *групи людей, які беруть участь у вихованні дитини* (найбільший вплив має сім'я, а потім ровесники);

– *особистісні чинники* – переконання, що стосуються питань здоров'я, його контролю, потреби профілактичних заходів, власна активність, витримка у складних життєвих ситуаціях, а також здатність долати стрес і знаходити вихід з важких ситуацій.

Водночас поняття *«здоров'язбережувальні технології»* означає систему факторів, що впливають на рівень здоров'я населення, які є по суті профілактичною діяльністю, від якої залежить громадське здоров'я. Поняття «здоров'язбережувальна» стосується якісної характеристики будь-якої освітньої технології, яка показує, наскільки під час її реалізації вирішується завдання збереження здоров'я учнів та вчителів.

Отже, аналіз досліджень у сфері технологізації навчально-виховного процесу, забезпечення його оздоровчого спрямування дозволяє стверджувати, що поняття «здоров'язбережувальні технології» має декілька аспектів: 1) системно організована сукупність методів, прийомів, засобів та форм організації навчально-виховного процесу, що не завдає шкоди життю та здоров'ю його суб'єктів; 2) якісна характеристика педагогічних технологій за певними критеріями впливу на здоров'я учнів та педагогів; 3) технологічна основа здоров'язбережувальної педагогіки.

Мета всіх здоров'язбережувальних освітніх технологій полягає у сформованості в учнів необхідних знань, вмінь та навичок здорового способу життя, у вмінні використовувати ці знання в умовах повсякденного життя.

У процесі впровадження здоров'язбережувальних технологій учителям необхідно враховувати пріоритети оздоровчої діяльності: формувати у дітей усвідомлене ставлення до власного здоров'я (фізичного, психічного та соціального) як єдиного цілого; визначати довільну регуляцію життєвих функцій організму, розвиток творчої уяви; виховувати у дитини здатність до самосприйняття та самоідентифікації; розвивати у дітей навички взаємодопомоги та основи самокорекції; формувати валеологічні уявлення дітей; розвивати емпатію до інших людей; впроваджувати здоровий спосіб життя як основу повсякденної діяльності [1, с. 119–120].

Специфіка організації педагогічного процесу шкільного навчального закладу дозволяє стверджувати, що здоров'язбережувальні технології за ступенем та характером впливу на здоров'я дітей є найбільш дієвими та результативними. Основною ознакою здоров'язбережувальних технологій є комплексний підхід до вирішення проблем збереження здоров'я та застосування психолого-педагогічних методів і прийомів в умовах сучасної школи.

В основу здоров'язбережувального навчально-виховного процесу покладено компетентнісний підхід як системоутворювальний фактор розвитку особистісних якостей учнів та умови формування позитивного ставлення до здоров'я людини.

Компетентність (лат. *competentia* – коло питань, в яких людина добре розуміється) набуває молода людина не лише під час вивчення предмета, групи предметів, а й за допомогою засобів неформальної освіти, внаслідок впливу середовища тощо [2, с. 408].

Дефініція «**компетентність**» складне, багаторівневе, оскільки визначається як набір знань, умінь, навичок, здібностей, цінностей, способів діяльності, що сприяє особистому успіху, покращує якість навчально-виховного процесу. Особливість компетентнісного підходу полягає в пріоритетній орієнтації на цілі – вектори освіти: вміння навчатися, самовизначення (самодетермінацію), самоактуалізацію, соціалізацію та розвиток індивідуальності.

Під здоров'язбережувальною компетентністю розуміють характеристики, властивості учня, спрямовані на збереження фізичного, соціального, психічного та духовного здоров'я [2, с. 409]. З'ясуємо шлях формування життєвих компетентностей щодо здорового способу життя. Компетентність охоплює знання, вміння, навички, життєвий досвід, цінності, інтереси, які учень самостійно реалізує і використовує в певній життєвій ситуації. Якості особистості, які дають їй можливість ефективно розв'язувати проблеми та долати повсякденні труднощі, називають компетентностями щодо позитивної поведінки. За визначенням ВООЗ, їх називають життєвими навичками. Іншими словами, життєві навички – це низка соціально-психологічних компетентностей, які допомагають людині вести здоровий і продуктивний спосіб життя: адекватно сприймати себе і навколишніх, будувати позитивні міжособистісні стосунки, критично і творчо мислити, приймати відповідальні рішення, розв'язувати проблеми і керувати стресами. Для того, щоб знання, вміння та ставлення стали життєвими навичками, необхідно відпрацьовувати на практиці їх складові.

До складових життєвих навичок щодо здорового способу життя необхідно віднести:

Життєві навички (компетентності), що сприяють *фізичному здоров'ю*:

1. Навички раціонального харчування: дотримання харчового режиму; уміння складати раціон харчування, враховуючи можливості організму й користь для здоров'я; вміння визначити та застосовувати якість харчових продуктів.

2. Навички рухової активності: навички проведення ранкової гімнастики; систематичні заняття фізичною культурою, спортом, рухливими іграми.

3. Санітарно-гігієнічні навички: навички дотримання особистої гігієни; уміння виконувати гігієнічні процедури (догляд за шкірою, зубами, волоссям тощо).

4. Режим праці та відпочинку: вміння чередувати інтелектуальну та фізичну активність; вміння знаходити час для повноцінного харчування і регулярного відпочинку.

Життєві навички (компетентності), що сприяють *соціальному здоров'ю*:

1. Навички ефективної взаємодії (комунікативні): уміння слухати; уміння чітко формулювати свої думки; уміння чітко виражати свої почуття; навички володіння невербальною мовою (жести, міміка, інтонація тощо); адекватна реакція на критику; уміння звертатися за допомогою.

2. Емпатійні навички: уміння розуміти почуття і проблеми інших людей; уміння сформулювати свої думки; уміння рахуватися з почуттями інших людей; уміння надавати допомогу та висловлювати підтримку.

3. Навички розв'язання конфліктних ситуацій: уміння розрізняти конфлікти поглядів і конфлікти інтересів; уміння толерантно розв'язувати конфлікти; уміння ведення конструктивних переговорів.

4. Навички поведінки в умовах тиску, погроз, дискримінації: навички адекватної поведінки, серед яких – застережні дії щодо зараження ВІЛ-інфекцією; уміння розрізняти вияви стигматизації, зокрема щодо людей з особливими потребами, ВІЛ-інфікованих і хворих на СНІД; уміння відстоювати власну позицію та відмовлятися від сумнівних пропозицій щодо паління, вживання алкоголю, наркотичних речовин; уміння уникати небезпечних ситуацій та протистояти їм.

5. Навички спільної діяльності та співробітництва: уміння бути активним членом команди; уміння об'єктивно визнавати внесок інших у спільну працю; уміння адекватно оцінювати власні здібності та свій внесок у спільну діяльність.

Життєві навички (компетентності), що сприяють *духовному та психічному здоров'ю*:

1. Самоусвідомлення і самооцінка: уміння усвідомлювати власну індивідуальність; об'єктивне ставлення до себе та інших людей; позитивне ставлення до власних життєвих перспектив; адекватність самооцінки – уміння реально оцінювати власні здібності та можливості та адекватне сприйняття оцінки інших людей.

2. Аналіз проблем і прийняття рішень: уміння визначати сутність проблеми і причини її виникнення; здатність сформулювати декілька варіантів вирішення проблеми; уміння передбачати наслідки кожного із варіантів для себе та інших людей.

3. Визначення життєвих цілей і програм: уміння визначати життєві цілі, враховуючи власні потреби, нахили, здібності; уміння планувати власну діяльність, виходячи з аналізу можливостей і перспектив; уміння визначати пріоритети і раціонально використовувати час.

4. Навички самоконтролю: вміння правильно виражати свої думки; уміння контролювати прояви гніву; уміння коригувати тривогу; уміння трансформувати власні невдачі; уміння раціонально планувати свій час.

5. Мотивація успіху і тренування волі: віра в те, що ти є господарем свого життя; націленість на успіх; уміння концентруватися на досягненні цілей; розвиток наполегливості і сумлінності.

Потрібно зазначити, що уміння володіти та застосовувати здоров'язбережувальні технології в навчально-виховний процес є важливою складовою професійної компетентності сучасного педагога. Учителі у дієвій взаємодії з учнями, батьками, медичними працівниками, практичними психологами, соціальними педагогами, спроможні створити функціональне здоров'язбережувальне освітнє середовище. У цьому випадку здоров'язбережувальні технології розглядаються як інструмент освітнього процесу, що забезпечує ефективність і результативність навчально-виховної діяльності, разом із збереженням здоров'я дітей [4].

Безперечно, супровід навчально-виховного процесу сприяє формуванню і розвитку декількох категорій компетентностей, а саме: *соціальної, здоров'язбережувальної, життєтворчої, інформаційної*.

Під *соціальною компетентністю* вчителя розуміємо сформованість вмінь оцінювати власні професійні можливості та рівень підготовки, вміння проектувати власну діяльність, приймати фахові рішення, проявляти самостійність та ініціативність, вміння будувати ефективні взаєностосунки з іншими, визначати власне місце в суспільстві та ін.

Під *здоров'язбережувальною компетентністю* розуміємо комплекс знань, умінь та цінностей, які спрямовані на збереження й укріплення здоров'я – власного та оточуючих, як на уроках так і в позаурочній діяльності. Формувати цю компетентність допомагає емоційний комфорт на уроці, розв'язання задач валеологічного змісту, проведення хвилин рухової активності, ароматерапія тощо.

Під *життєтворчою компетентністю* розуміємо вміння володіти культурою міжособистісних взаємин учителя та учня або учня з учнем, уміння дотримуватися принципів толерантності, застосовувати комунікативні навички, реалізовувати загальнолюдські цінності, діяти в нестандартних ситуаціях.

Під *інформаційною компетентністю* розуміємо здібність учнів орієнтуватися в інформаційному середовищі, знаходити потрібну інформацію та оперувати нею.

До показників компетентності керівника навчальним закладом щодо питань здоров'язбереження зараховують:

- уявлення про здоров'я та здоровий спосіб життя, про чинники, що впливають на стан здоров'я;
- значення здоров'я як загальнолюдської цінності;
- уміння визначати і фіксувати позитивні й негативні зміни щодо стану власного здоров'я і здоров'я оточуючих (учнів, педагогів);
- уміння створити ефективну і дієву програму збереження та відновлення здоров'я учасників навчально-виховного процесу;
- уміння створювати здоров'язбережувальне середовище в умовах навчально-виховного процесу;
- володіння засобами профілактики і здоров'язбереження;
- володіння різноаспектними моделями впровадження здоров'язбережувальних технологій [5].

Зокрема, процес навчання в умовах здоров'язбережувальної педагогіки складається з трьох етапів, які відрізняються один від одного як специфічними завданнями, так і особливостями реалізації методики.

I. Етап початкового ознайомлення з основними поняттями та уявленнями.

Мета – сформуванню в учнів елементарні уявлення про основні поняття здорового способу життя.

Основні завдання:

1. Сформуванню уявлення про елементарні правила збереження здоров'я.
2. Досягнення виконання елементарних правил здоров'язбереження (на рівні первісного вміння).
3. Створити мотивацію до ведення здорового способу життя.

II. Етап поглибленого вивчення.

Мета – сформуванню повноцінне розуміння основ здорового способу життя.

Основні завдання:

1. Уточнити уявлення про елементарні правила здоров'язбереження.
2. Домогтися свідомого виконання елементарних правил збереження та зміцнення здоров'я.
3. Сформуванню практичні знання, уміння, навички, необхідні у повсякденному житті.

III. Етап закріплення знань, умінь і навичок збереження та зміцнення здоров'я та їх подальшого вдосконалення.

Мета – вміння зберігати здоров'я та перевести це в навичку, що буде використовуватися в повсякденному житті.

Основні завдання:

1. Досягти автоматизму у процесі застосування правил збереження здоров'я.
2. Досягти виконання правил збереження здоров'я відповідно до вимог їх практичного виконання.
3. Забезпечити варіативне використання правил здорового способу життя в залежності від конкретних практичних умов [3, с. 19–20].

Проте завдання кожного з означених етапів можуть вирішуватися як одночасно, так і послідовно, оскільки вони знаходяться у тісній взаємодії. На нашу думку, найбільш доцільними та дієвими є технології, які:

- мають комплексний та системний характер збереження здоров'я;
- враховують фактори, що ефективно впливають на здоров'я;
- персоніфікують вікові та індивідуальні особливості учнів;
- забезпечують реалізацію завдань освітнього закладу щодо зміцнення здоров'я учнів та формування здорового способу життя;
- контролюють виконання настанов, зміст яких має здоров'язбережувальний та профілактичний характер;
- постійно покращують санітарно-гігієнічні умови школи, матеріально-технічну та навчальну базу, формують здоровий соціально-психологічний клімат у колективі відповідно до сучасних вимог;
- формують позитивне ставлення учнів до загальноосвітнього закладу, в умовах якого вони навчаються, впливають на взаєморозуміння між учнями та вчителями;
- обґрунтовують умови послідовності в реалізації здоров'язбережувальних технологій;
- залучають батьків до активної діяльності щодо збереження та зміцнення здоров'я дітей;
- впроваджують особистісно-орієнтований стиль навчання та спілкування з учнями;
- створюють ефективне освітнє середовище, що забезпечує безпечні умови життєдіяльності учнів і вчителів.

Висновки. Таким чином, до системотвірних факторів розвитку здорового способу життя особистості в умовах сучасної школи варто віднести:

- психолого-педагогічну корекцію порушень соматичного здоров'я з використанням комплексу оздоровчих та медичних заходів в умовах навчально-виховного процесу;
- різноманітні форми організації навчально-виховного процесу з урахуванням психологічного та фізіологічного впливу на організм учнів;
- контроль за виконанням санітарно-гігієнічних норм організації навчально-виховного процесу; нормування навчального навантаження та превенцію перевтоми учнів;
- медико-психолого-педагогічний моніторинг фізичного і психічного стану здоров'я учнів;
- реалізацію навчальних програм щодо формування в учнів навичок здорового способу життя та профілактики шкідливих звичок;
- діяльність служби психологічної допомоги щодо подолання стресів, тривожності; сприяння гуманному ставленню до учнів; формування доброзичливих взаємовідносин у шкільному колективі;
- проведення заходів щодо збереження та зміцнення здоров'я вчителів та учнів, створення умов для їх гармонійного особистісного розвитку.

Отже, вищезазначене вимагає створення у навчальному закладі ефективною та продуктивною атмосфери, яка б відкрила кожній дитині позитивний простір для особистісного зростання в інтелектуальній, духовній та соціальній сферах. На досягнення зазначеної мети повинні бути спрямовані зусилля адміністрації, вчителів, медичної та психологічної служб, батьків – усіх суб'єктів навчально-виховного процесу.

Список використаних джерел та літератури

1. Горашук В. П. Формирование культуры здоровья школьников (теория и практика) / В. П. Горашук. – Луганск : Альма-матер, 2003. – 388 с.
2. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України ; головний ред. В. Г. Кремень. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
3. Климова В. И. Человек и его здоровье / В. И. Климова. – М. : Знание, 1985. – 192 с.
4. Митина Е. П. Здоровьесберегающие технологии сегодня и завтра / Е. П. Митина // Начальная школа. – 2006. – № 6. – С. 56–59.
5. Оржеховська В. М. Методологічні засади діяльності освітнього закладу, спрямованої на здоров'я / В. М. Оржеховська, О. О. Єжова // Педагогіка і психологія. – 2009. – № 4. – С. 5–17.

Галина Леонидовна Ефремова,
кандидат педагогических наук, доцент
кафедры профессионального образования и
менеджмента КУ «Сумской обласной институт
последипломного педагогическо образования»,
e-mail: angelgala@ukr.net

КОМПЕТЕНТНОСТНЫЙ ПОДХОД КАК СИСТЕМООБРАЗУЮЩИЙ ФАКТОР РАЗВИТИЯ ЗДОРОВОГО ОБРАЗА ЖИЗНИ ЛИЧНОСТИ

В статье рассмотрена сущность компетентностного подхода как системообразующего фактора развития здорового образа жизни личности. Здоровье – самое необходимое условие успешного развития каждого человека, его обучения, труда, благосостояния, создания семьи и воспитания детей. Такой социальный заказ общества требует системного и комплексного подхода к формированию здорового образа жизни школьников. Поэтому одной из приоритетных задач современной школы является организация учебно-воспитательного процесса, направленного на раскрытие потенциальных возможностей и природных задатков детей, укрепление всех составляющих здоровья личности.

Ключевые слова: здоровье, здоровый образ жизни, здоровьесберегающие технологии, компетентностный подход, здоровьесберегающие компетентности.

Halyna Yefremova,
candidate of pedagogical sciences,
associated professor of professional education and
management department of Sumy Regional
Postgraduate Teacher Training Institute,
e-mail: angelgala@ukr.net

COMPETENCE APPROACH AS A SYSTEM-CREATING FACTOR OF PERSONALITY HEALTHY LIFESTYLE DEVELOPMENT

***Introduction.** Among life values of a contemporary person the first place is occupied by the value of life and health. For the past decades world science considers the problem of health, in the broad meaning of this term, to be one of the global problems solving of which can determine the characteristics of future humanity development. Today health is viewed as a condition of full physical, moral, psychological and social welfare of people.*

Health is the first necessary condition in the successful development of every person, his/her learning, work, well-being, family making and bringing up children. Such social order of the society demands systematic and complex approach to the formation of schoolchildren healthy lifestyle. So the main goal of a contemporary school is to organize learning aimed at revealing the children's potential and natural abilities, strengthening all the components of a personality's health.

***Purpose.** The aim of our research is the necessity to determine the essence of the competence approach as a system-creating factor in the personality healthy lifestyle development.*

Methods. To solve the task set we applied the following theoretical methods of the research: analysis, synthesis, systematization and comparison of the theoretical material for summarizing theoretical ideas on the problem and specifying the basic terms of the research.

Results. While applying health-preserving technologies in schools teachers should take into account the priorities of health-improving activity: cultivating children's conscious attitude to their health (physical, psychological and social), improving adaptive possibilities of a child's organism; strengthening the effects of separate health-improving measures in the form of child's constant psychosomatic conditions which in future can reconstruct in self-development form; forming voluntary regulation of the organism life functions of creative imagination development etc.

Originality. Psychological Service is extremely important in the structure of educational institution. The main tasks of the Service are: to preserve schoolchildren's mental health in their learning activity; psychological examination, choosing and applying correction methods; psychological consultation and education of children and teachers; psychological education of parents; preventive educational measures aimed at teachers and schoolchildren.

Conclusion. Realization of the necessary health-preserving technologies concerning conscious attitude to the health is based on the children's acquisition of knowledge, skills and competences of physical, mental, moral and social health.

Key words. Health, healthy lifestyle, health-preserving technologies, competence approach, health-preserving competences.

References

1. Horashchuk V.P. Formyrovanye kul'turyi zdorov'ya shkol'nykov (teoryya y praktyka) / V.P. Horashchuk. – Luhansk : Al'ma-mater, 2003. – 388 s.
2. Entsyklopediya osvity / Akad. ped. nauk Ukrayiny ; holovnyy red. V. H. Kremen'. – K. : Yurinkom Inter, 2008. – 1040 s.
3. Klimova V. I. Chelovek i ego zdorove / V. I. Klimova. – M. : Znanie, 1985. – 192 s.
4. Mitina E. P. Zdorovesberegayuschie tehnologii segodnya i zavtra / E. P. Mitina // Nachalnaya shkola. – 2006. – # 6. – S. 56–59.
5. Orzhekhov's'ka V. M. Metodolohichni zasady diyal'nosti osvith'oho zakladu, spryamovanoyi na zdorov'ya / V. M. Orzhekhov's'ka, O. O. Yezhova // Pedahohika i psykholohiya. – 2009. – # 4. – S. 5–17.

УДК 378

Тетяна Миколаївна Сєрих,

аспірантка кафедри педагогіки та психології початкової освіти
Глухівського національного педагогічного
університету імені Олександра Довженка,
e-mail: Tanjywik@rambler.ru

УМОВИ ФОРМУВАННЯ ПОЛІКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

Стаття присвячена спробі виокремити та систематизувати умови, що можуть впливати на ефективність процесу формування полікультурної комунікативної компетентності майбутніх учителів початкових класів. Акцентовано увагу на специфіці необхідних знань, що стосуються мови, мови жестів та письмової мовної комунікації, знань особливостей національної ментальності носіїв мови та знань національних надбань народу, мовою якого послуговуються комуніканти. Серед умов ефективного формування полікультурної комунікативної компетентності нами виокремлено наявність досвіду спілкування, досвіду застосування мови та подано їх детальну характеристику. Крім того, у статті зроблена спроба виокремити специфічні умови встановлення комунікативного контакту, який стосується безпосередньо майбутніх учителів початкової школи, які